

Din digitale gæstelærer: Per Schultz Jørgensen

Lærervejledning til forløbet 'Bæredygtighed i et pædagogisk perspektiv'

Forløbet handler om bæredygtighed i pædagogisk perspektiv

Målrettet elever på grundforløb 2 (GF2) og hovedforløbet på uddannelsen til pædagogisk assistent (PAU)

Online eller fysisk fremmøde

Forløb på 4-5 timer

I dette gæstelærerforløb taler psykolog Per Schultz Jørgensen om, hvordan man i et pædagogisk og socialt perspektiv kan arbejde med bæredygtighed og udvikling af børns livsmod og indre kompas. Eleverne på den pædagogiske assistentuddannelse får viden om og inspiration til det konkrete arbejde med børn og bæredygtighed.

Gæstelærerforløbet med Per Schultz Jørgensen har fokus på børns udvikling og dannelse i en verden, der er præget af udfordringer og store forandringer i forhold til bæredygtighed. Per Schultz Jørgensen understreger, hvor vigtigt det er, at børn udvikler et indre kompas og et livsmod, der gør dem i stand til at håndtere og handle på de miljømæssige udfordringer, som vores samfund står overfor.

De pædagogiske assistenter har sammen med det øvrige pædagogiske personale, der er tæt på børnene i dagtilbud, skole og fritidsinstitutioner, et ansvar for at sætte fokus på bæredygtighed i deres pædagogiske praksis. Dette arbejde kan styrke børn og unges evne til at forstå og tage stilling til bæredygtighed samt agere bæredygtigt.

Per Schultz Jørgensen er uddannet skolelærer og psykolog og har i mange år arbejdet som professor i socialpsykologi. Han har blandt andet forsket i familien, børns udvikling og dannelse, social integration, udstødning og marginalisering, kompetence og trivsel ud fra en samfundsvinkel, en psykologisk vinkel og ud fra spørgsmålet om velfærd, social identitet og fællesskab. Per Schultz Jørgensen har desuden gennem en årrække været medlem af og formand for Børnerådet.

Forløbets formål

Gæstelærerforløbet knytter sig til erhvervsuddannelsernes overordnede formål om at udvikle elevernes miljøbevidsthed.

Forløbet åbner desuden mulighed for, at eleverne kan arbejde med centrale kompetenceområder i uddannelsen til pædagogisk assistent.

Formålet med forløbet er at give eleverne viden om og metoder til, hvordan de som pædagogiske assistenter kan facilitere aktiviteter, der har fokus på bæredygtighed - herunder både aktiviteter, som giver børn og unge viden om og mulighed for at håndtere følelser, give udtryk for holdninger og understøtte og styrke deres trivsel og udvikling.

Således kan forløbet indgå i undervisning, hvor der er fokus på temaer som for eksempel børn og unges livskvalitet, trivsel og udvikling, sundhed, udviklingspsykologiske perspektiver og retninger samt psykologiske og sociologiske processer, der omhandler individets samspil med andre.

Forløbet giver også mulighed for, at eleverne kan arbejde med at planlægge, igangsætte og gennemføre pædagogiske aktiviteter. Desuden kan forløbet kobles til grundfagene samfundsfag (globale forhold), psykologi (udviklingspsykologi) og dansk (analyse af begrebet bæredygtighed).

Formålet med forløbet er desuden at løfte elevernes læring, motivere dem og styrke deres trivsel med undervisning af en gæstelærer, der er en faglig kapacitet på sit felt.

Find alle de digitale gæstelærerforløb på www.emu.dk.

Forløbets opbygning

Forløbet er bygget op omkring en podcast med Per Schultz Jørgensen. Centralt i forløbet er begrebet 'bæredygtighed'. Bæredygtighed er et flerdimensionelt begreb, hvilket eksempelvis kommer til udtryk i FN's 17 verdensmål.

Der kan i en afgrænsning af begrebet overordnet sondres mellem tre dimensioner:

- Den sociale dimension handler om sundhed og tryk i et velfungerende

solidarisk og demokratisk samfund - også for kommende generationer.

- Den miljømæssige dimension handler om anvendelse af energi og andre ressourcer, udledninger til luft, vand og jord, samt affaldshåndtering uden at bringe kommende generationers brug af naturressourcer i fare.
- Den økonomiske dimension handler om fordeling af kapital og andre økonomiske værdier uden at bringe kommende generationers samfundsøkonomi i fare.

Det er vigtigt at have blik for den helhed, som de tre dimensioner udgør. Dog kan det i undervisningen være nødvendigt at zoome ind på enkelte dimensioner. I dette forløb er der særligt fokus på relationen mellem den miljømæssige og den sociale dimension, samt hvordan der kan arbejdes med disse to dimensioner i et pædagogisk perspektiv.

Som en optakt til forløbet kan læreren introducere eleverne til ovenstående definition af bæredygtighed samt præcisere, at det primært er den sociale- og miljømæssige dimension af bæredygtighed, der skal arbejdes med i dette forløb.

Forløbet er opdelt i fem faser og en afsluttende evaluering.

Fase 1: Elevernes for forståelse af bæredygtighed

Her skal eleverne lave en brainstorm med afsæt i spørgsmålet: Hvordan forstår I bæredygtighed i forhold til jeres virke som kommende pædagogiske assistenter?

Eleverne arbejder i grupper og laver en fysisk eller virtuel planche med minimum tre væsentlige forståelser af bæredygtighed relateret til arbejdet som pædagogisk assistent. Eleverne kan med fordel koble praksiseksempler på forståelserne, så teorien kobles til en praksissammenhæng/praksiskontekst. Elevernes plancher gemmes, så de kan bruges senere i forløbet.

Fase 2: Hør podcasten

Gæstelæreren Per Schultz Jørgensen fortæller i podcasten om sammenhængen mellem bæredygtighed, sundhed og livsmod i forhold til børns udvikling og dannelse. Han er optaget af, hvordan vi kan støtte og opdrage børn til livsmod. Ambitionen er at give børnene et mindset, der både giver mod til at se udfordringer i øjnene og til at handle på disse udfordringer. Han peger på, at bæredygtighed i et sundheds- og pædagogisk perspektiv er knyttet til fire centrale faktorer: viden, følelser, holdninger og handlinger.

Per Schultz Jørgensen understreger også, at hvis børn skal udvikle livsmod og forståelse for bæredygtighed, spiller det pædagogiske personales eget engagement i bæredygtighed en vigtig rolle. Det pædagogiske personale kan bidrage til at skabe en bæredygtig udvikling ved at engagere sig i emnet sammen med børnene og deres forældre.

Inden eleverne hører podcasten, kan læreren vurdere, om nogle af de begreber, som Per Schultz Jørgensen bruger, skal uddybes for eleverne. Det kan være begreber såsom 'biodiversitet', 'global opvarmning' eller personen Greta Thunberg. Mens eleverne hører podcasten, kan de skrive noter. De kan for eksempel notere, hvad og hvordan Per Schultz Jørgensen:

- Fortæller om bæredygtighed i pædagogisk sammenhæng.
- Fortæller om livsmod og om børns indre kompas.
- Anvender faglige begreber.
- Giver eksempler på det konkrete arbejde med bæredygtighed og børns udvikling i den sammenhæng.

Fase 3: Bæredygtighed i pædagogisk arbejde

I den første del af denne fase arbejder eleverne med at undersøge og udfolde deres bæredygtighedsforståelse fra fase 1 i forhold til det, Per Schultz Jørgensen har bragt ind.

Eleverne genbesøger deres planche og sammenholder med deres noter fra podcasten. Herefter drøfter de gruppevis følgende spørgsmål:

- Hvad lagde I mærke til, at Per Schultz Jørgensen sagde om bæredygtighed i det pædagogiske arbejde?
- Hvilke faglige begreber knytter han til bæredygtighed?
- Hvordan stemmer det overens med jeres bæredygtighedsforståelser fra jeres planche?
 - Hvilke ligheder og forskelle ser I?
 - Hvilke nye forståelser får I øje på?
- Er der noget i hans forståelse, som udfordrer jer, eller som I er uenige i?

Efter denne del af fasen supplerer eleverne deres planche med begreber og tanker fra deres drøftelse.

I fasens anden del arbejder eleverne med at koble deres bæredygtighedsforståelse til specifikke psykologiske og sociale perspektiver, som Per Schultz Jørgensen er optaget af, når han taler om udviklingen af barnets indre kompas. Han bruger æblet som et billede på dette kompas og taler om skrællen som den ydre del, som vores aktiviteter og handlinger - det vi kan se. Æblekødet er vores viden; det vi ved. Kernehuset er den, vi er. Og vores selvoplevelse handler om alle tre lag. Vejen til kernehuset er en oplevelse af selv at styre sine handlinger. Og det er der, vi udvikler os og vokser.

På baggrund af Per Schultz Jørgensens metafor om æblet som billede på det indre kompas skal eleverne i grupper drøfte følgende:

- Hvad siger Per Schultz Jørgensen om æblets tre dele?
 - Hvordan kan det billede kobles til andre teorier om barnets udvikling?
- Hvilke sammenhænge ser I i beskrivelsen af æblets tre dele og jeres bæredygtighedsforståelser?

- Hvilke muligheder ser I for konkret at arbejde med at udvikle børns livsmod, indre kompas og bæredygtighedsforståelse?
 - Har I erfaringer med konkrete aktiviteter?
 - Hvordan kan I tale med børn i forskellige aldersgrupper om bæredygtighed?
- Hvordan kan I som kommende pædagogiske assistenter tage ansvar for at understøtte udviklingen af æblets tre lag hos de målgrupper, I arbejder med?

Som afrunding på denne fase faciliterer læreren en fælles dialog i plenum, hvor elevernes plancher og drøftelser kommer i spil. Læreren afslutter den fælles dialog med at lægge op til fase 4, hvor eleverne indledningsvis skal brainstorme på konkrete aktiviteter.

Fase 4: Planlæg en aktivitet, hvor børn arbejder med bæredygtighed

I podcasten giver Per Schultz Jørgensen eksempler på konkrete aktiviteter, hvor børn i forskellige aldre arbejder med emner relateret til bæredygtighed og udvikling af det indre kompas. Han sætter fokus på betydningen af, at børn oplever at få viden og handlemuligheder, så de kan være med til at arbejde ind i bæredygtighedsdagsordenen. Han peger også på, at det vigtigt, at børnene har voksne, som de kan spejle sig i, som en del af deres udvikling af viden, følelser, holdninger og handlinger.

I denne fase skal eleverne arbejde på følgende måde:

- Hele klassen brainstormer sammen på konkrete pædagogiske aktiviteter, som giver børnene viden, sætter gang i konkrete handlinger og giver grundlag for at udvikle holdninger om bæredygtighed.
- I fællesskab udvælges fem konkrete pædagogiske aktiviteter, som eleverne skal arbejde videre med.
- Herefter vælger eleverne, hvilken af disse aktiviteter de vil arbejde med, og med afsæt heri inddeles de i grupper.

- I grupperne arbejdes der herefter med:
 - At videreudvikle deres aktivitet, så gruppen får en fælles forståelse heraf.
 - At planlægge aktiviteten – her er det vigtigt, at læreren præciserer, hvilke elementer planlægningen skal rumme, for eksempel sted, tid, materialer m.v.
- Som afrunding præsenterer grupperne aktiviteterne for hinanden.

Læreren kan her vælge at indlægge faglige båndspænd. For eksempel i forhold til at definere en specifik målgruppe. Ligeledes kan læreren med fordel facilitere elevernes processer ved at anvende forskellige metoder til brainstorm, ideudvikling og udvælgelse og til at præsentere deres ideer. Læreren kan fremsøge flere forskellige metoder ved at søge på internettet. For eksempel på 'brainstorm metode'.

Hvis det er muligt, kan eleverne gennemføre aktiviteterne sammen med lokale institutioner eller i forbindelse med praktikophold. Denne del er dog ikke inkluderet i forløbets tidsramme.

Fase 5: Bæredygtighed og min fremtidige arbejdsplads

I denne fase skal eleverne reflektere over, hvad der er vigtigst for dem, når de engang skal ud på en arbejdsplads og arbejde med bæredygtighedsperspektivet. Her vil det være oplagt at inddrage undersøgelsen "Unge krav til fremtidens arbejdsplads" fra 2021, der med afsæt i FN's 17 verdensmål sætter fokus på, hvilke krav og ønsker elever på erhvervsuddannelser har til deres fremtidige arbejdsplads. Undersøgelsen kan findes på Danske Erhvervsskoler og -Gymnasiers hjemmeside.

I undersøgelsen har 2.700 elever på danske erhvervsskoler rangeret de bæredygtighedsindikatorer, som, de vurderer, er vigtigst (side 7 i rapporten). Med afsæt i rapporten og disse indikatorer skal eleverne:

- Individuelt overveje, hvilke bæredygtighedsindikatorer der er vigtigst for dem på en kommende arbejdsplads.

- Gruppevis drøfte og beslutte, hvilke 10 indikatorer, de sammen kan blive enige om, er de vigtigste på en kommende arbejdsplads.
- Gruppen sammenholder de 10 valgte indikatorer med de 10 første indikatorer i ovennævnte undersøgelse og reflekterer over, om deres faglighed har betydning for deres valg af indikatorer.

Fasen afrundes med en fælles drøftelse om bæredygtighed på arbejdspladsen.

Evaluering

Undervejs i forløbet kan læreren sammen med eleverne drøfte erfaringer fra arbejdet med de forskellige elementer knyttet til bæredygtighed i et pædagogisk og socialt perspektiv. Her kan særligt sættes fokus på, hvorvidt eleverne har fået nye forståelser af bæredygtighed i arbejdet som pædagogiske assistenter og blik for, hvilke konkrete handlinger de kan sætte i gang.

I den afsluttende evaluering kan læreren eksempelvis anvende følgende evalueringsmetode, hvor eleverne individuelt forholder sig til deres egen viden, egne følelser, holdninger og handlinger i forhold til bæredygtighed. Eleverne skal:

- Skrive to punkter med ny viden, de har fået fra forløbet (viden).
- Skrive to punkter, der provokerede eller overraskede dem i forløbet (følelser).
- Pege på interessante holdninger, der gives udtryk for i forløbet. Det kan både være fra Per Schultz Jørgensen og de andre i klassen (holdninger).
- Pege på konkrete handlinger, som de er blevet opmærksomme på, at de allerede gør eller kan gøre i deres arbejde som kommende pædagogiske assistenter for at understøtte udviklingen af børns indre kompas og deres bæredygtighedsforståelse.

Eleverne kan herefter gå sammen i makkerpar og dele evalueringspunkterne med hinanden. Eleverne kan give hinanden feedback på

punkterne, hvorefter evalueringen kan vendes i plenum i hele klassen. Eleverne kan for eksempel give hinanden feedback ved at finde: 3 ting som jeg lærte af min makker, 2 ting som jeg blev nysgerrig på, og 1 ting som var uklart for mig.

Hvis eleverne har gennemført aktiviteterne fra modul 4 i praksis, kan evalueringen her handle om børnenes reaktioner og elevens oplevelse af aktiviteten.

Tilrettelæggelse

Hele forløbet kan gennemføres som fjernundervisning eller ved fysisk fremmøde. For elever på GF2 og hovedforløbet kan faserne gennemføres i forlængelse af hinanden, og forløbet vil dermed have en varighed på cirka fem timer. Dog er der mulighed for at fravælge praksisdelen i fase 4, ligesom fase 5 kan fravælges.

Hvis læreren ønsker at bruge forløbet som en del af en større helhed, kan det overvejes, om eleverne skal kigge dybere ind i FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, for eksempel i forbindelse med fase 3.

Ligeledes kan læreren i forbindelse med fase 3 vælge at uddybe Per Schultz Jørgensens begreb om det indre kompas ved at lade eleverne læse en del af hans bog *Opdragelse til livsmod og bæredygtighed*. Her kan eleverne læse side 78-82, hvor han beskriver det indre kompas samt kapitel 9 side 137-147, hvor han udfolder, hvordan man arbejder med at udvikle børnenes indre kompas.

Fase 1 og fase 5 kan ligeledes anvendes bredt på GF1 og vil hver have en varighed af 30 minutter.

Hvis undervisningen er online...

Forløbet kan gennemføres som fjernundervisning. Hvis fjernundervisningen afgrænses til udvalgte dele af undervisningsforløbet, er det væsentligt at overveje, hvilke faser i forløbet der med mindst muligt læringstab kan gennemføres uden fysisk interaktion mellem eleverne. For eksempel kan fase 2, hvor eleverne skal lytte til podcasten og notere egne svar på en række spørgsmål, gennemføres virtuelt uden tab af læring.

Gruppeøvelserne kan også uden større udfordringer gennemføres ved at anvende eksempelvis breakout rooms i klassens virtuelle forum til gruppearbejdet samt et online kanvasredskab som for eksempel Padlet som fælles platform, hvor eleverne kan brainstorme og beskrive deres aktiviteter.

Publikationen er udarbejdet juli 2021 af Rambøll Management Consulting, Københavns Professionshøjskole, VIA University College, Syddansk Universitet og Operate for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Grafisk tilrettelæggelse: Operate

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE **KP**

OPERATE

RAMBOLL

SDU